

Petroșani

STAGIUNEA 60

Ruxandra ANTON

VALEA SĂRBĂTORII

La puține evenimente mi-a fost dat să întâlnesc o așa atmosferă de zile mari cum s-a întâmplat la jubileul Teatrului Dramatic „I. D. Sârbu” din Petroșani. Prin Decizia nr. 2555 din 23 iunie 1948 a Ministerului Artelor și Informațiilor s-a înființat Teatrul Poporului, Regionala Valea Jiului, prin despărțirea artiștilor de la Teatrul Poporului București și trimiterea lor la Petroșani și Brăila. În sala Cazinoului muncitoresc, artiștii au montat cu Val Mugur, *O scrisoare pierdută* de I. L. Caragiale. Scenografia a aparținut lui Th. Kiriacoff-Suruceanu, iar actorii care au dat viață spectacolului au fost: R. Colberti (*Tipătescu*), P. Aslan (*Dandanache*), N. N. Matei (*Trahanache*), Romulus Neacșu (*Farfuridi*), Jean Mărgăritescu (*Brânzovenescu*), Ilie Cernea (*Cațavencu*), Sandu Sticlaru (*Pristanda*), Lică Rădulescu (*Cetățeanul turmentat*) și Lilly Urseanu (*Zoe*). La 30 de ani de la înființare li se dă artiștilor clădirea cea mai impunătoare din centrul orașului, fosta Casă a funcționarilor, Casă de oaspeți, construită în 1905, la care i s-au adăugat sala și scena. Inaugurarea sălii la 31 mai 1983 a fost făcută tot cu *O scrisoare pierdută*, în regia lui Ion Simionescu și scenografia lui Aurel Florea. Nu întâmplător, la 20 septembrie 2008, când are loc și deschiderea oficială a stagiunii, același spectacol se joacă în premieră, în regia lui Cristian Ioan și scenografia lui Alexandru Radu, cu o distribuție din care fac parte trei directori de teatru: Adrian Găzdaru (*Ștefan Tipătescu*), Marian Negrescu (*Agamemnon Dandanache*) și Nicoleta Bolcă (*Zoe*). Celelalte personaje sunt interpretate de: Eugen Titu (*Zaharia Trahanache*), Dragoș Spahiu (*Tache Farfuridi*), Mihai Sima (*Iordache Brânzovenescu*), Nicolae Vicol/Valeriu Băzu (*Nae Cațavencu*), Dorin Ceagoreanu (*Ionescu*), Gheorghe Stoica (*Popescu*), Viorel Baltag (*Ghiță Pristanda*), Radu Lupu (*Cetățeanul turmentat*). Trupa teatrului din Petroșani este tânără ca și directorul ei, Nicoleta Bolcă; deși nu este formată decât din paisprezece actori (între timp s-a mai întregit cu șase actori tineri), ea reușește să dea publicului câte 8–9 premiere pe an, atât pentru copii cât și pentru adulți. Între 20 și 26 septembrie la «Zilele Teatrului Dramatic „Ion D. Sârbu» au participat Teatrul Național Târgu Mureș cu cele două Companii („Tompá Miklos” și „Liviu Rebreanu”), Teatrul de Stat Turda, Teatrul Municipal „George Bacovia” Bacău, Teatrul de Nord Satu Mare și Teatrul „Elvira Godeanu” de la Tîrgu Jiu. Impresionant la această manifestare a fost modul de primire a trupelor. În fiecare seară, Nicoleta Bolcă prezenta teatrul ce urma să evolueze, după care îl invita pe director sau o altă personalitate prezentă pentru a-i înmâna trofeul Teatrului din Petroșani și a-l ruga să spună câteva cuvinte despre spectacolul trupei pe care o reprezintă. De asemenea, la sfârșitul reprezentației ea anunța spectacolul de a doua zi și invita publicul. De fiecare dată, această frumoasă actriță purta o altă rochie de gală a designerului teatrului, Mina Bekesi, piese care vor face parte dintr-o colecție ce va

fi prezentată în decembrie. Nu aş fi menţionat acest detaliu dacă nu aş avea convingerea că şi el a dat o anume strălucire sărbătorii. Poate că dincolo de reclama făcută (banere, stație radio, presă, TV), tocmai această întâmpinare caldă, de la ușă, apoi pe scenă, a făcut ca sălile să fie mereu pline. Nu au lipsit nici autoritățile locale și mai ales prezența Președintelui Consiliului Județean Hunedoara, Mircea Ioan Moloț, cel căruia teatrul îi datorează sprijinul financiar cel mai substanțial, în toate întreprinderile sale. O altă atitudine onorabilă a inimoasei actrițe și director Nicoleta Bolcă a fost aceea de a rosti numele și a aduce un omagiu tuturor actorilor care au jucat cândva pe această scenă și de a-i premia, nu doar cu o diplomă, trofeu și flori, pe actorii pensionari rămași în Petroșani, dar și pe câțiva dintre cei care activează în teatru: Ilie Ștefan, Nicolae Gherghe, Elena Buzdugan, Constantin Delica, Florin Plaur, Francesca Choroba, Oana Liciu-Gogu, Izabela Badovics, Dorin Ceagoreanu, Nicolae Vicol, Horațiu Apan. În afară de spectacole de teatru, publicul petroșănean a avut ocazia să asiste la o paradă a costumelor de teatru, creație a designerului Mina Bekesi care a ales și muzica (melodia *Herr mannelig* de Haggard), iar coregrafia a fost făcută de Nicoleta Bolcă. Manechinele purtau măști (jumătate alb opac și jumătate mătase rară, neagră), coliere și brățări pictate de Mina Bekesi. Spectacolul costumelor părea desprins dintr-o piesă cu parfum medieval. În foaierea teatrului s-au mai petrecut concomitent două alte evenimente: vernisajul expoziției de grafică a pictorului și scenografului Alexandru Radu și lansarea volumului *Istoria Literaturii Române. Dramaturgia* de Mircea Ghițulescu. Despre cartea de aproape o mie de pagini și care prezintă dramaturgia românească de la origini și până în prezent a vorbit Valeriu Butulescu, subliniind unicitatea ei. Mircea Ghițulescu, dincolo de faptul că prin munca lui de peste treizeci de ani a dat cititorilor singura carte de acest gen, a declarat că cea mai mare mulțumire a dumnealui este aceea de a descoperi dramaturgi foarte buni, necunoscuți până acum. Lucrările în peniță, cărbune și acuarelă ale graficianului Alexandru Radu au fost comparate cu cele ale marilor graficieni români de către Valentin Tașcu, profesor și decan al Universității „Constantin Brâncuși” Târgu Jiu.

O *scrisoare pierdută*, reprezentația Teatrului Dramatic „I.D. Sârbu”, Petroșani, în regia lui Cristian Ioan și scenografia lui Alexandru Radu, este o mare reușită a acestei trupe. Scenografic s-a recurs la un decor al zilelor noastre, mijloc folosit de mulți regizori pentru actualizarea autorilor clasici, însă textul a rămas intact, ceea ce a avut ca efect o „curată” suprapunere cu mentalitatea și „idealurile” politicienilor „democrați” ai zilelor noastre. Din biroul elegant, dotat cu cameră video, al prefectului Tipătescu, căruia nu-i lipsea din recuzită laptop-ul și telefonul mobil, acțiunea se mută în toaleta prefecturii sau în sala de ședințe a primăriei unde candidații își țin discursurile, în timp ce Trahanache, cel care prezidează, joacă *solitaire*. Atât decorul, recuzita, cât și eleganța costumelor sunt concepute nu doar pentru a muta acțiunea în zilele noastre, cât și pentru a fixa în vizorul satirei clasa politică, aceea de care atârână soarta țării. Nu mai este vorba de un orașel de provincie de astă dată, ceea ce impune ideea că jocurile politice cântăresc mai greu.. Eugen Titu, întruchipându-l pe Trahanache, îi dă acea doză de detașare, de naivitate și bunăvoință vicelană fără a uza de cabotinism. Marian Negrescu în rolul lui Dandanache este, în schimb, spectaculos. Chiar dacă printre bâlbâielile jucate nu are cum să fie mereu înțeles, mimica și gestică absolut în ton cu prostia lui crasă, fac un personaj ridicol care aduce hohote de râs. Și costumația lui are un efect umoristic, dar farmecul lui este de o notă aparte. Nu întâmplător Caragiale l-a ales tocmai pe el ca erou al cășăratului pe scara politică,

Scenă din *O scrisoare pierdută* de I.L. Caragiale.

tot datorită unei scrisori de amor pe care „becherul, persoană însemnată“ și-o uitase în pardesiu la el acasă.

Partitura lui Zoe este susținută cu mult șarm, plasticitate și naturalețe de actrița Nicoleta Bolcă. Personajul ei are o notă diferită de profilul cunoscut – de mine, cel puțin –, până acum, dar mai interesant și mai potrivit cu imaginea unei femei în stare să facă atâta prăpăd printre politicienii corupți: ea este când mironosiță, când frivolă, când tandră și iubitoare, când pătimașă, când în stare de orice dacă e vorba de onoarea ei ca, la sfârșit, când nu se mai află în pericol, să fie iertătoare fără niciun resentiment față de dușmanul cel mai de temut. Nici Ghiță Pristanda, jucat de Viorel Baltag, nu a uzat prea mult de „efecte tari“, preferând o linie echilibrată de șmecher plin de supunere în fața oficialităților. Cațavencu jucat de Valeriu Băzu a conturat cu multe nuanțe viclenia, demagogia, aroganța, goliciunea spirituală, cu multă finețe chiar, până la un punct când recurge la momente de bufonerie ce nu se justifică (scena în care își dă seama că nu mai are scrisoarea pentru a-și recupera polița). Cuplul Farfuridi și Brânzovenescu, jucat de Dragoș Spahiu și Mihai Sima, sunt destul de armonizați și plini de umor, însă pe alocuri nu scapă de tentația de a plusa. O apariție ilară a fost de fiecare dată cea a Cetățeanului turmentat, jucat de debutantul Radu Lupu. Deși construit pe un clișeu, personajul lui s-a detașat de acesta printr-o mobilitate și naturalețe uimitoare. Ca o păpușă mecanică, trasă de sfori, inofensiv și blând, întreabă năuc: „eu cu cine votez?“. Și, de fiecare dată, apariția lui stârnește hohote de râs.

Teatrul Național Târgu Mureș, Compania „Tompa Miklos“, *No a multbol/ Femeia din trecut* de Boros Kinga în traducerea lui Gáspár Ildikó și regia lui Harsánzi Zsolt. Decorul: o casă cu multe uși. În cameră sunt un scrin și pachetele locatarilor care vor să se mute: *Claudia* (B. Fülöp Erysébet), *Frank* (Korpos Andras) și *Andreas* (Bartha László Zsolt). *Romy Vogtländer* (Berekméri Katalin) bate la ușa lor cu o lumânare aprinsă în mâini. Ea poartă o rochie roșie și are părul negru. Ea vine din trecut, dintr-un trecut pe care Frank l-a uitat. Ea este o iubire îngropată în timp și care-și caută drumul pierdut, neîmplinit. *Tina* (Gecse Ramóna) cântă despre această iubire, de fiecare dată ieșind pe altă ușă ca dintr-o falie de timp. *Claudia* este disperată, geloasă, simte că pierde teren din viața ei până atunci liniștită, dar banală. *Andreas* este cucerit de această femeie misterioasă. O piesă despre subconștientul care oricând poate să invadeze prezentul și să schimbe cursul viitorului, susținută cu multă inspirație, intensitate a trăirilor, profunzime și rafinament de cei patru actori.

Teatrul Național Târgu Mureș, compania „Liviu Rebreanu“ propune un spectacol de Cristian Ioan, „*România dragă, Elveția mea...*“ de Cornel Udrea. Trei femei aflate într-un birou de plasament trăiesc o experiență năucitoare ca și cum și-ar juca viața la ruletă. Într-un spațiu închis, într-o atmosferă macabră. Miza propusă este vânzarea demnității, inocenței, sufletului. Mefisto o trimite ca emisar pe Rodica, o ființă cu chip de înger, dar diabolică. Maestrul „este un inedit care vrea să revoluționeze arta“, el vrea să facă „un film care să spargă rigorile convenționale“, iar „măreția artistică a demersului nou și năucitor va fi ceva patetic și sordid“. Dar pentru aceasta are nevoie de o femeie specială. Ele sunt atrase într-un joc murdar în schimbul banilor. Melania este pusă să povestească cum face dragoste cu Vasile, bărbatul ei, și să se dezbrace. Inocența Melaniei este pervertită; „și-așa se frânse un lujer alb de crin“. Alexandra trebuie să-și povestească copilăria și cum a fost dezvirginată de vărul ei, Nicolaie. Minodora trebuie să povestească ce a visat ultima oară. Tortura psihică se consumă în hărțuiala

reciprocă a celor trei femei, în cinism, ironie și sarcasm, de unde și umorul, și în presiunea dată de faptul că cineva nevăzut le supraveghează. „Perversiunea este singura care se perfecționează“, concluzionează Minodora. „Mersul istoriei s-o fi schimbat, dar al hormonilor – nu!“, este argumentul adus de Rodica. Actrițele Ionela Nedelea, Bianca Fărcaș, Claudia Domokos și Elena Purea dau un adevărat recital de performanță actricească, de sensibilitate, feminitate și talent. Regizoral s-a lucrat la nivelurile cele mai profunde ale înțelegerii temperamentului feminin, balansând între tragic și comic pentru a face suportabilă situația dramatică a femeii de aici și de oriunde.

Teatrul Municipal Turda a prezentat piesa *Cinci femei de tranziție* de Rodica Popescu Bitănescu. Spectacolul lui Aurel Ștefănescu nu are cum să treacă de plictiseala textului ales. Pentru că în text nu există dramatism și scriitura e de o banalitate și platitudine ce nu poate fi salvată de niciun stil de montare sau joc al actrițelor. Cinci femei se întâlnesc la o șuetă cu ocazia aniversării zilei gazdei și dezbat problemele tranziției nedepășind nivelul bărfei, își fac confidențe neinteresante sau se ironizează răutăcios. Actrițele Narcisa Pinteș, Nina Antonov, Rodica Lăpuște, Diana Șoproni și Diana Bathory în zadar se străduiesc să dea viață unor personaje care nu au vigoare scenică. Și, în plus, a fost și neinspirată distribuția în rolul tinerei a actriței Diana Bathory. De altfel, am văzut această montare și în varianta făcută de autoarea piesei, și nici acum n-am înțeles de ce este considerat a fi un spectacol de succes.

Teatrului Municipal „Bacovia“ din Bacău, cu piesa *Requiem* de Hanoch Levin, regia Alexander Hausvater, muzica Aurel Ursinschi, mișcarea scenică Gabriel Duțu și scenografia de Gelu Rîșca. În lumea izolată a unui sat israelian, viața este mult mai marcată de divinitate și oamenii trăiesc în spiritul ideilor din Cabala, Talmud și Biblie. Fiecare om are un heruvim. Lumea imaginată se amestecă într-un chip misterios, cu realitatea. Spectacolul este construit pe aceste adevăruri talmudice de Hanoch Levin pe patul de moarte și descifrate de Hausvater. Răzbate din acest spectacol un puternic sentiment al dragostei care leagă toate ființele, dar care este mărturisit de cele mai multe ori abia la cimitir. Inițierea către această idee începe cu cea mai frumoasă scenă de dragoste dintre Femeie și Bărbat, în chip de heruvimi, însă. Fiindcă bărbatul, coșciugarul, prins de ideea câștigului, își dă seama abia când ea se îmbolnăvește că „Nu i-am spus nimic din inimă, n-am avut o vorba de afecțiune, de compasiune pentru ea“. Căința nu este întregă, rugămintele față de divinitate sunt știrbite de obiceiurile precare în care și-a trăit viața. Când ea moare nu poate să se abțină de la obiceiul de a socoti: „coșciugul pentru soția mea este o cheltuială sau un câștig?“ Filtrul prin care sunt trecute toate aceste pierderi ale vieții sunt satira, umorul și grotescul. Femeia îndurerată care și-a pierdut copilul, într-un mod absurd, trăiește sentimentul dragostei până la nebunie și încearcă să-și îngroape copilul în pânțele. Căruțașul trece prin aceleași sentimente puternice, după pierderea fiului și ajunge, în disperarea lui, să vorbească cu calul ca și cum ar fi fiul său. Excelent a interpretat Dumitru Rusu mimica, fixația privirii, mersul care imită calul încât n-a avut nevoie de mască. Gabriel Duțu reușește în partitura Doctorul, cu o economie de gesturi și cuvinte incredibilă să dea o tensiune fantastică momentelor. „Și-a trăit zilele însoțite și acum s-a copt“, spune el și nimeni nu mai îndrăznește să-i ceară ceva. Nu degeaba a fost nominalizat la UNITER pentru aceste scurte apariții. De cealaltă parte, spectacolul este dus în fantastic, în zona imaginărilor și a morții, acolo unde totul este pur. „Moartea era un înger mântuitor“. Aici s-a recurs

la mișcarea plastică a corpurilor, la dans, la simboluri, pe o muzică foarte specială și o scenografie simplă, dar care marchează puternic spațiul scenic. Simbolul cel mai pregnant în dans este mișcarea circulară. În scenografie, cel mai puternic semn este vâlul transparent, giulgiul morții. Pentru muzică este un personaj-vioară. Și luminile au avut un rol foarte important în acest spectacol. Pentru că toți actorii au avut o reală contribuție omogenă și de bună calitate se cuvine să-i numesc și pe cei nemenționați până acum: Daniela Vrânceanu (foarte bună în rolul *Femeia*), Viorel Baltag (*Căruțașul*), Bogdan Matei (foarte potrivit pentru rolul *Bărbatul*), Alina Simionescu (*Mama*), Florina Găzdaru (*Curva cu semn din naștere*), Simona Nica (*Curva cu neg*), Bogdan Buzdugan (*bețivul Dovleac*), Cristian Todică (*bețivul Dovlecel*), Firuța Apetrei, Adriana Pârvu (*Heruvimul Fericit*), Iustin Ștefan Ciuche (*Heruvim, vioară*). Nu spun că este perfect acest spectacol, dar cu siguranță are acel inefabil propriu poeziei și mai are un fel subtil de a te pune pe gânduri. Nu poți să pleci de la el fără un ecou în suflet.

Teatrul de Nord din Satu Mare, cu piesa *Gaițele*, adaptare după Alexandru Kirițescu, comedie muzicală în regia lui Andrei Mihalache, muzica Dumitru Lupu și Cristian Dan, decorul lui Cristian Gătina și costumele realizate de firma Inedit. Dincolo de cortina de muzică, pe versurile marilor poeți (pe alocuri, adaptate), care a căzut grea peste textul lui Kirițescu, oarecum lipsit de acțiune dramatică, nu s-a mai putut ajunge la comedie. Romanțarea acestei piese care a făcut carieră în lumea teatrului s-a dovedit a fi o alegere nepotrivită care a scăzut mult tonusul umoristic. Pot fi apreciate separat melodiile nostalgice, corectitudinea mișcării scenice, efortul actorilor, dar nu pot alcătui întregul ca fiind un spectacol al zilelor noastre. Este destul de prăfuit și e păcat de unii actori care ar fi putut să ridice o mânășă provocatoare marilor montări. Și mă refer în mod special la Rora Demeter și Anca Similar, apoi la Marcel Mirea, Vasile Blaga și Dorin Ceoarec. O altă problemă ar fi costumele care nu sunt teatrale, nu completează caracterul personajului și lasă o impresie de stiluri diferite de modă. E doar o montare corectă regizoral, dar într-o viziune nepotrivită.

Teatrul Dramatic „Elvira Godeanu” din Târgu Jiu, cu piesa *Balera*, în regia, scenografia și ilustrația muzicală semnate de Achille Roselletti (Italia) a încheiat sărbătoarea de la Petroșani. Un spectacol original, cu un aer de improvizatie care-i dă o notă deosebit de vie, a fost această reprezentație. Un întreg secol al Italiei este trecut printr-o sală de bal. Muzica își schimbă acordurile, dansul își schimbă stilurile, ca într-un carusel al timpului. Sala de dans e un prilej de analiză critică a evenimentelor istorice, a prejudecăților vremurilor, a obiceiurilor, făcută într-o manieră subtilă, cu umor și ironie de multe ori. Sunt inserate mici povestioare care marchează o epocă, folosind pantomima și dansul într-o îmbinare foarte ingenioasă (florăreasa, căsătoria forțată, iubirea trădată, războiul, răzvrătirea împotriva naziștilor, întoarcerea răniților, agresiunea, tonomatul, fotografia, tehnica modernă, mafia, șpaga). Încântătoare a fost și experiența de a asculta genurile de muzică ale unui veac și de a vedea tot atâtea stiluri de dans. Finalul spectacolului a fost absolut cuceritor: dansul a continuat chiar în acea clipă cu spectatorii pe scenă.

Iar toată această sărbătoare a sfârșit în fața Teatrului, unde toți participanții, inclusiv spectatorii, au ciocnit câte un pahar de șampanie și au cântat „La mulți ani!” în lumina focului spectaculos de artificii.